

Всяко нѣщо, което ся относено было до Спомоществованіята и Управленіето на ВЪКЪТЪ, было до Редакціята, ще ся отправя до Марка Д. Балабанова, Притежателя и Съчинителя на вѣстникъ, Панаѣ-Ханъ, № 34, близо до Балканъ-Ханъ.

Писма, неосвободени отъ пощенски разноски и неподписани, не ся пріематъ по никакъвъ начинъ.
ар.
се повръщатъ назадъ.
Испрацани писма или други записки не ся повръщатъ назадъ.

ВЪКЪТЪ

ИЗДАВА СЯ ВСЯКЪ СЪББОТЪ.

Годишнитъ спомоществованія за вжтръ въ Държаватъ сѣ петъ (5) бѣлы междидѣта, а за на вжтръ отъ Държаватъ ся притурятъ пощенскитъ разноски. Спомоществованіето за шестъ мѣсеци е двѣ и пол. (2 1/2) бѣлы междидѣта. Всяко спомоществованіе ся предлага.

За лѣвѣтіята и за други частны помѣстѣванія ще ся плаща по 2 гр. на реда.

Спомоществованіята започиватъ отъ всякій мѣсяць.

Слѣдъ четири броя отъ настоящійтъ, навѣтъ лѣтъ влиза въ вторжтъ си годишъ които, за да можемъ да почнемъ въ първжтъ седмичъ на Януарія лѣто 1875, ний ся рѣшимъ да издадимъ тѣзи седмичъ текущяго Декемрія лѣтътъ си два пѣти. Тази е причината, поради които издавама днесъ извъпредио 48-ий брой.

Ползувама се отъ този случай да явимъ чинъ за вторжтъ годишъ ний имамы намѣреніе да въведемъ значителны улучшения въ лѣтътъ си. Въ годишжтъ, които слѣдъ нѣколко дни ся свършва, ний, ако и новы въ това поприще, а еще и сами, потрудишмыся, при всичко това, да направимъ лѣтътъ си, колкото бѣше възможно, по интересенъ и по разнообразенъ. Съ по голѣмъ опытъ сега въ това поприще, ний непрестанно ще ся грижимъ за напредъ съ по голѣмо усердіе за улущеніето му подъ всякъ точкъ зрѣнія. Въ това ны насърчаватъ добритъ пріятелства и познанства, отъ които едни развихмы повече, а други за пръвъ пѣтъ свързахмы чрезъ издаваніето на този лѣтъ. Ний публично отправимъ тука теплытъ си благодаренія къмъ всички оныя родолюбивы мѣже, които, едни съ събѣтътъ си, други съ пріятелскитъ си писма и поощренія, ны направиха, тѣй да кажемъ, еще повече да обикнемъ попрището, което сны прицѣрпихъ, и да върнимъ неуклонно въ пѣтътъ, които сны си начертали. Като чловѣкъ ний нѣмамы никакво прѣзирѣніе за непогрѣшимостъ. За пръвъ обаче длѣжностъ имали сны и ще имамы да казвамы на народътъ си и на публикатъ, които ны чете, онова, което мислимъ, и онова, което чувствувамы по всичкитъ въпросы, които ся касаятъ до сѣдѣнжтъ на народното ни бытіе въ Османскѣтъ Държавѣ. Ний смѣтътътъ всякое заблужденіе и обичайно пріоритетъ тѣ побѣзътътъ да сичимъ работитъ тѣй какътъ си сѣ; и всякога сны ся отправявали отъ хвърляне прахъ въ очи.

Въобще ний нѣмамы да ся оплакваме отъ злытъ расположенія было на настоятелитъ было на спомоществователитъ ни. Мнозина отъ тѣхъ ни платиха съ время, други позакѣсѣха, но на първото ни призованіе тѣ побѣзѣха да ни внесатъ длѣтътъ си, а оныя малкото, които, по едни или по други причинъ, еще не сѣ рѣшили да ни платятъ или доплатятъ, умоляватъ сега да не прехвърлятъ длѣтътъ си въ смѣтътъ на лѣто 1875. Надѣемъ ся чѣ тѣ ще ся отзоватъ благопріятно на тѣзи молбѣ.

Почитаемитъ ни настоятели ся умоляватъ, при това, да ни испратятъ частъ по скоро числото на спомоществователитъ ни за отбѣгуваніе на всяко безредіе въ испрацаніето на вѣстникътъ. Сѣщо ся умоляватъ и оныя почтаемы спомоществователитъ, които ся запечатъ на право, да ни лѣвѣтятъ съ время името си и адресътъ си.

Цариградъ, 3 Декемрій 1874.
Марко Д. Балабановъ.

ЦАРИГРАДЪ, 3 Декемрій, 1874.

Отъ нѣколко время насамъ става дума за капитулаціитъ, подъ които ся намѣрватъ въ Турскѣтъ държавѣ чуждытъ подданины. Вчера еще прочетохмы въ единъ отъ мѣстнытъ француски вѣстники чинъ правительството имало намѣреніе да подложи за напредъ на истинныйтъ законъ чуждытъ подданины, които змѣнѣтъ участіе въ държавнытъ заемы, и по тѣзи частъ ся породилъ една миролюбива полемика между «Лев. Хералдъ» и «Фаръ дю Босфоръ». Тази мѣрка на Царското Правителство, ако е действителна, предполага до нѣкъда единъмо за успокоеніе отъ капитулаціитъ, сѣ. а на които живѣятъ чуждытъ подданины въ Турскѣтъ Държавѣ. Рѣчьта капитулація е рѣчь латинска и има различни значенія. Подъ рѣчьтъ капитулаціи въ османскѣтъ държавѣ обаче ся разумуватъ правдинытъ и привилегіитъ, отстъпены преди время отъ Високѣтъ Портѣ на европейскитъ държавы въ полжъ на тѣхнитъ подданины, които пребываватъ въ Турско. Тѣ правдины и тѣ привилегіи, които ся отъоситъ наймногото до преимуществото на чуждытъ подданины да ся сѣдѣтъ за нѣкон си

работы не предъ мѣстнытъ сѣдилища, споредъ както изискуватъ въобще началата на международното право, но предъ своитъ си консулы спомоганъ въ тѣзи му сѣдѣнжъ длѣжностъ и отъ други членове избранны съ тѣзи цѣль изпомежду чуждеподданинѣтъ колоніитъ, тѣя правдины и привилегіи, повтаримы, сѣ отстъпены чрезъ договоры, сключены въ разны эпохи между Високѣтъ Портѣ и европейскитъ държавы. Франция е първа, които сключилъ съ турското правителство подобны договоры, наречены капитулаціи, въ лѣто 1535, договоры, които отъоситъ много пѣти ся подновила. По подражаніе на Франціи, подобны договоры за полжъ на своитъ си подданины сключиха сѣти въ венеціанската республика въ лѣто 1540, и Австрія въ лѣто 1567, и Англія въ лѣто 1579, а така и всичкитъ други европейски държавы една подиръ друга.

Капитулаціитъ имали сѣ мѣстото си въ онова время, въ което, по едни или по други причинъ, чуждытъ силы, недовѣрчивы въ мѣстното правосѣдіе, искалися, вопреки началата на международното право, да зематъ подъ покровителство на своитъ собствены законы гражданетъ си, които сѣ живѣли въ османскѣтъ държавѣ. Отъ когато обаче въ тѣзи държавѣ, заедно съ другитъ преобразования, почнаха да ся преустраиватъ и сѣдилища, въпросътъ за уничтоженіето на капитулаціитъ, които до преди малко ся прилагали и въ подвластнытъ княжества, требаше да ся и породилъ естествено. Този въпросъ ся положи дѣйствително еще отъ годишжтъ 1850, но видна ся еще не ся е добилизилъ до рѣшеніето си, при всичко чинъ, и въ Египетѣ, посредствомъ устройството на нѣкон си смѣсенны сѣдилища, капитулаціитъ престаняха да иматъ първото си дѣйствиіе. Истина е чинъ сѣществуваніето имъ е една отъ немаловажнытъ пречки въ нормалното дѣйствиіе на правосѣдіето въ Турціи; но европейскитъ държавы еще не сѣ могли да додѣтъ до едно споразумѣніе съ Царското Правителство за диганіето на тѣзи пречкѣ.

Както и да е, ний нѣмамы намѣреніе тука да разискамы подробно този, другоаче многоваженъ, въпросъ; написавмы горнитъ линіи съ единственнытъ цѣль да дадемъ на читателитъ си едно понятие отъ това що ся казва капитулаціи, по които днесъ ставатъ различни разисканія, и за които често ся случва и намъ да спомекуваме въ разны случаи.

Изобличеніе на едни историческѣ лѣжжѣ.

III

По тѣзи частъ читателитъ помнятъ чинъ ний имъ длѣжбѣтъ еще едни статіи. Първата и втората статіи по този предметъ, съ които ны накарала да ся занемемъ неприятны нѣкон си свѣдѣнія отъ нѣкон си градове въ отечеството ни, както и нѣкон си поощрителны писма отъ странѣ на нѣкон си родолюбивы мѣже, ся явиха въ броеветъ 40-ий и 41-ий*). Други въпросы не по малко свосвременны и не по малко интересны ны приудиха да отложимъ до сега третѣтъ и послѣднытъ статіи по «изобличеніето на едни историческѣ лѣжжѣ». Днесъ исполнавамы обѣщаніето си.

Въ горѣспомененнытъ двѣ статіи ний видѣхмы, основающы на исторіитѣ, отъ едни странѣ, чинъ сѣмѣно на напредѣтътъ сѣществуватъ въ чловѣчеството за всичкитъ племена и народы, а, отъ други странѣ, чинъ, въ цѣлытъ почти средній вѣкъ, средището на цивилизаціитѣ, центрътъ на напредѣтътъ, огнището на развитіето не бѣше западъ, но вѣс-

*) Една печатна погрѣшка ся е вмѣжила въ краицѣ на статіитѣ обнародванъ въ 41-ий брой. Въ долнытъ край на първытъ стрѣлъ отъ вторжтъ страницѣ е напечатано: «всичко това, чини ни ся, сѣбаря отъ дѣлно мѣстѣно, което утверждава чинъ напредѣтътъ е растеніе което може да изнекъ и прѣ.» Тона треба да ся чете така: «Всичко това, чини ни ся, сѣбаря отъ дѣлно мѣстѣно, което утверждава чинъ напредѣтътъ е растеніе, което НЕ може и прѣ.»

токъ. Това ся продължилъ така до вторжтъ половинѣ на петнадесатытъ вѣкъ, когато Византийската имперія истощена, изнурена, сѣкрушена подъ тяжестьтъ повече на собственытъ си погрѣшки отъ колкото на непрестаннытъ чужды нашествія и похищенія, изгасна веднажъ за всегда предъ блискѣтъ на побѣдоносното османско оръжіе. Съ паданіето на Цариградъ измѣнился сѣдѣнѣна на Вѣстокъ, но, въ непроницаемѣтъ тайны на божійтъ Промыслъ, предопредѣлено было да ся извѣни чрезъ това огромно събитіе и сѣдѣнѣната на западнытъ свѣтъ, и нова епоха да ся отвори за цивилизаціитѣ въ Европѣ.

Византийската имперія, за положеніето на които доста говорихмы въ вторжтъ статіи, помѣстѣна въ брой 41-ий, и ако да предположимъ чинъ не е направила нѣкоимъ другъ услужъ на чловѣчеството, нѣщо, което е несьобразно съ историческѣтъ истини, бѣше съхранила обаче всичкитъ преданія и всичкитъ стихіи отъ старжтъ цивилизаціи на грѣко-римскитъ свѣтъ. Въ Византийскѣтъ имперіи, въ мѣнастиритъ, които бѣха распространены въ тѣзи имперіи, и отъ които, ако и да излизали често религіозны распри, излизаха обаче по нѣкогаждъ и образцы на добродѣтель, на наукѣ и на инческо самоотверженіе, ся подклаждаше цѣлы вѣкове священнытъ огнь на старжтъ грѣко-римскѣ цивилизаціи. Въ Византийскѣтъ имперіи ся съхранили и оныя римски законы които праведно ся нарекоха писаннытъ разумъ и които, и до днесъ еще, сѣставляватъ по-голѣмжтъ и по-важнжтъ частъ отъ европейското законодѣтелство. Византийската имперія, ако не разви еъ едни особѣтъ пачитъ, съхрани поне залогѣтъ, които бѣше пріела отъ старытъ свѣтъ, когато той гинеше, отъ едни странѣ, предъ свѣтозарнытъ лучи на христіанството, отъ други же, предъ буйнытъ порой на новы, неизвѣстны и ратны племена; съхрани този залогъ за да го предаде, въ послѣднытъ и за нейнытъ животъ часъ, на други племена и на други народы. Тѣй често ся случва въ исторіитѣ: изъ подъ развалинытъ и опустошеніята на едни градъ или на едни държавѣ да изникнува за чловѣчеството въобще новъ животъ пѣленъ съ по-жизненны и съ по-плодотѣны силы.

Цариградъ падна на 29 май въ лѣто 1453, а съ паданіето на Цариградъ ся свършваше една цѣлы епоха. Съ сѣщото обаче паданіе ся отварише нова епоха за европейскѣтъ цивилизаціи. Бѣжцы отъ Цариградъ, носящи съ себе голѣмжъ частъ отъ писменнытъ драгоценности на старытъ свѣтъ, минаватъ на западъ за да свършатъ тамъ днитъ си. Не ся минаватъ нѣколко години отъ това, и западнытъ свѣтъ ся распрѣсва отъ едни странѣ революціи — революціи въ идеитъ, революціи въ областѣтъ на книжнѣтъ, на наукитъ, на изящнытъ искусства, революціи, сѣ едни рѣчь, въ умоветъ. Сбогомъ на средній вѣкъ! Новъ свѣтъ съ новы идеи изгрѣва отъ кадѣ Вѣстокъ. Всичко ся измѣнява подъ вліяніето на тѣзи новы свѣтълины. Чловѣческитъ разумъ ся събужда като изъ глѣбжтъ сѣтъ и ся освѣбождава отъ едно длѣговременно робство. Мракътъ на невѣжество и на предразсѣдѣнытъ ся разсѣива предъ сѣніето на старжтъ по години, по всякога млада по-жизненнытъ си силы старѣ философіи. Свѣтътъ ся възобновава, животътъ зима друго направление, и, при прочитаніето на старо-грѣческитъ писатели, въ духоветъ ся извършва едни прѣвратъ и всичко почна да ся полага подъ разсѣдѣтъ и подъ свободнытъ испитъ. Движеніето е общо. То превзема доуру и кардиналытъ и папытъ, които сърѣвнуватъ помежду си за да ся надпредварятъ въ обожателнжтъ си любовь къмъ произведеніята на Омира и на Виргилія, на Платона и на Аристотеля. Чудно и странно движеніе, което всякога ще привлича съ особѣтъ начинъ вниманіето на исторіитѣ! Свободнытъ испитъ расклаща отъ основѣ папството, и едни лѣтъ учены мѣже обождаватъ всичко съ

цѣль да ся поправи всичко. Право иматъ нѣкон си исторіи дѣто нарекоха това движеніе революціи въ идеитъ, революціи прицѣпенѣ, главпо, отъ еписапѣта на старытъ свѣтъ, тѣкуваны отъ злощастнытъ цариградски бѣжцы слѣдъ паданіето на столицѣтъ на тысящилѣтънѣтъ Византийскѣ имперіи.

Когато Лутеръ на 1520 год. гореше на дворѣ въ едни германскіи градъ папскитъ бу лѣы (писма) и поченваше така едни другѣ революціи — революціи въ религіознжтъ областъ на папството — другата революція — революція въ областѣтъ на идеитъ и на разумътъ, плодъ на старжтъ философскіи съхранилъ въ Византийскѣтъ имперіи, бѣше вече дѣло свършено съ всичкитъ му лоши и добры послѣдствія. Каквото и да историсватъ, было горещитъ ревнителы на протестантизмътъ, было неумолимытъ му гонители, върху главнытъ причины, които накарала Лутера въ лѣто 1517 да вдигне революціоннытъ прѣпорѣтъ противъ папството, неоспоримо е обаче чинъ Лутеръ е плодъ на тѣзи революціи въ идеитъ. Протестантизмътъ е, слѣдователно, дѣло на събуденнытъ чловѣческій разумъ въ вторжтъ половинѣ на пятнадесатытъ вѣкъ. Щомъ, подъ вліяніето на старжтъ философскіи, чловѣческитъ разумъ ся освѣбодилъ отъ абсолютижъ власть на папството, а по образованытъ почнаха да прибѣгватъ въ разисканіята си до независимжтъ логики, естествено бѣше папската власть да ся расклати основно. Всичкитъ други причины, на които ся отдава протестантското движеніе въ началото на шестнадесатытъ вѣкъ, сѣ второстепенны. Въобще, голѣмытъ общественны прѣвраты происхождатъ отъ голѣмы причины, при всичко чинъ всякога почти, предъ очитъ на множеството което нито въ сѣстояніе е нито время има да търси логики и редъ въ исторіитѣ, тѣзи прѣвраты ся отдаватъ на нѣкон си събитія, които не сѣ друго освѣнъ случаи за да ся породятъ, приготвены въ духоветъ, тѣ прѣвраты. Визаніето на Лутера и на неговитъ послѣдователи противъ папството е възстаніе на чловѣческитъ разумъ противъ едни духовнѣ власть, които оспорваше правдинѣтъ му. Отъ това възстаніе обаче възточнытъ народы заедно съ църкѣтъ си нѣмаха нуждѣ зашто седеятоститъ години преди Лутера, тѣ енергически отбѣснаха властолобивытъ домоганія и предложенія на римскитъ епископъ. И чудно нѣщо наистинѣ! Потребаха цѣлы седѣмъ вѣкове за да ся свѣсти една частъ отъ Европѣ и да разбере тѣ чинъ огромната и безграничната власть на този епископъ бѣше основана на неправдѣтъ; и забѣлжете чинъ за това свѣстваніе на едни частъ отъ духовнытъ чада на римскитъ епископъ спомогнаха пакъ въ злощастнытъ си дни нѣкон си чада отъ оныи възточны църкѣвъ, които ся кори днесъ отъ нѣкон пропагандисты и отъ лекоушнытъ имъ найбаче ученицы като неспособна да въспитае чадата си въ началата на добръ разумѣваннытъ напредѣкъ.

Както и да е, при всичко това, намъ не ни минава никакъ презъ умътъ да не отдадемъ на Лутеровото дѣло оная важность и онова значеніе, които му ся падатъ по правдѣтъ на исторіитѣ. Не е праведно обаче, отъ други странѣ, това дѣло да ся преувеличава така, щото да мысли нѣкой чинъ Лутеровото предпріятіе противъ папството е единственната причина на цивилизаціитѣ въ новжтъ исторіи, когато то не е освѣнъ едно отъ оныи събитія, които ся породиха и сѣ, тѣй да кажемъ, частъ отъ онова всеобщо движеніе въ духоветъ, отъ оужжъ революціи въ идеитъ, които сѣставляватъ тѣй нареченнытъ эпохѣ на възрожденіето. Голѣмото и негли единственното начало на Лутера, слѣдователно на протестантизмътъ е свободнытъ испитъ на всяко нѣщо. Това начало обаче не е лично избобрѣніе на Лутера, които го просто пригряна та го пренесе и въ областѣтъ на църковнытъ распри. Това начало е дѣло на старжтъ философскіи. Съ силжтъ на това начало Лутеръ расклати отъ ко-

рент папската власт и и отне половината почта от западния Европ. Може ли обаче Лутеръ съ това начало, приложено и въ изследователството на историческите събития, да се върне, както буйно проповядваше, на първоначалните и положителни християнски истини? Ето въпросъ, на който и самите протестанти днес не биха могли, чини ни ся, да отговорятъ всички съгласно и съ армонично, когато, отъ другъ страна, восточната църква, съгласно, въ този случай, съ западната ръшава този въпросъ съ единъ начинъ отрицателенъ. Най чудното е, между тѣмъ, чи Лутеръ, въ борбата си противъ многобройните му противници, често ся отдалява отъ началото на свободниятъ испитъ, като го отричае откровенно на противниците си. Не му е тука мѣстото да заблѣжва какви гонения правяха Лутеровите послѣдователи срѣщу противниците си и какъ Лутеръ разумяваше само за себе си началото на свободното разисканіе. То като е така, всякій разумява чи само невѣжеството може да приписва безусловно на Лутера и на протестантизъмъ началото на напредъкътъ въ новите времена.

Не! Напредъкътъ е дѣло многосложно и плодъ на стечение на много обществени събития. Протестантското движение въ западния Европъ, презъ 16-и и 17-и вѣкъ, движение, което е рожба на гореказаните революции въ идеите, не остана, разумява се, безъ дѣйствието върху направлението на европейската цивилизация. Но отъ това прямо или косвено дѣйствието до увѣреніето чи, възлѣ отъ протестантизмътъ, и чи вътре въ восточната църква нѣма възможностъ за напредъкъ, разликата е голяма. Впрочемъ, самата нова исторія свидетѣствува за противното. Франция е отъ оная западни държави, които не пригърнаха протестантизмътъ. Сѣщото стана и съ Белгія, сѣщото и съ Италия. Ако напредъкътъ не бѣше възможенъ въ не протестантските държави, какъ става тогава та Франция, до вчера още, стояше та чи и днесъ още въ много отношения стои на чело на цивилизацията, какъ Белгія ся разви посредъ Европъ като цѣлѣща градина, и какъ Италия, при всичкото ѝ незгодно политическо състояние до преди петнадесетъ години, можѣ да произведе толкова славни личности, които толкова много съдѣйствуваха за човѣческиятъ напредъкъ въ всяко отношение? Колкото за народитѣ и за племената, които съставляватъ восточната църква, ний видѣхъ чи другъ пътъ една частъ отъ тѣхъ, при всичкитѣ имъ недостатѣци, стояше на чело на тогавашната цивилизация. Безъ да говоримъ тука за Россію, която дѣломъ опровергава предъ образованитѣ святѣ теоріи на пропагандиститѣ чи напредъкътъ бѣше ужъ невъзможенъ за народитѣ отъ восточната църква, не ли и всичкитѣ други православни народы, при по благоприятни за тѣхъ обстоятелства, почнаха вече и тѣ чувствително да ся развиватъ въ всяко отношение? Кон науки имъ сѣ недостатѣци? Да ли писмеността, или математиката, или естествените науки? Пропагандиститѣ и тѣхнитѣ ученици требало би да бѣдатъ по точни и по опредѣлителни въ увѣреніята си. Не! идеята, която си позволиха да изразятъ, е не само гнила сама по себе, но е още и смѣшна. По други мѣста тя не незаслужаваше никакво разисканіе; толкова очевидно е безоснователността ѝ. Но другитѣ мѣста сѣ други мѣста, а ний, щемъ не шемъ, принудени сме често, за предпазване на по слабѣтъ, да разискуваме въпроси рѣшени отъ исторіята.

ВЪНШНИ НОВИНИ.

ФРАНЦИЯ. — Месажътъ на маршала Макъ-Махона. — Въ миншлѣтъ брой споменѣхъ, споредъ телеграфътъ, нѣщо за месажътъ на маршала Макъ-Махона къмъ французеското народно събрание. Сега като го имамъ цѣлъ предъ очи, ний превеждаме отъ него по важнитѣ части. Ето началото:

«Господа! Като почнувате пакъ пзново дѣлата си, правителството има длъжностъ да ви изложи общото положение на мѣстото. Сжщитѣ азъ съмъ длъженъ да ви изаямъ съ искренность собственитѣ си чувства. Въ отектвѣтието ви азъ положихъ велико стараніе да изясня точно и добросъвестно двойната мисль, която ми е наложена: утвърдението на мирътъ и съхранението на редътъ. Никакво външно силитаніе не доде да въспре трудътъ на преустроението, които сме предприели съ преданность. Правителството ми не пренебрегна ни единъ случай да утвърди както съ думитѣ си така и съ дѣлата си неколебимото си рѣшеніе да изпълни вър-

по всичкитѣ си задълженія и да уважи съ строгость всичкитѣ договори. Тази политика, която всякога одобрихъ и въ които постоянствуваха, направи нашитѣ отношения съ чуждитѣ сили по довѣрчиви. Ни една отъ тѣя сили не ся съмнѣва днесъ за нашето искрено желаніе да имаме постоянно миролюбивы и дружелюбны отношения съ всичкитѣ правителства. Вътре въ Францію економическото положение на мѣстото ея подобно».

Месажътъ на Макъ-Махона излага послѣднитѣ четири години живота била извънредно изобилна. Промышленната дѣятельность такожде ся развила чувствително и износнитѣ били значителны презъ послѣднитѣ четири мѣсяци. Послѣдствіята на годинитѣ 1874, ще бѣдатъ отъ найъ удивителнитѣ. Политикътъ, който ся даде на публичнитѣ дѣла, щѣло да спомогне на народнитѣ трудѣ, който щѣло да оздрави вноса на дѣждѣлата. Слѣдъ това Макъ-Махонъ слѣдува така:

«Като ходихъ да посѣтя нѣкои си отъ областитѣ ни, азъ на всякадѣ видѣхъ чи преобладава съ твърдостъ любовта на редѣтъ свързана съ чувството на нуждѣтъ отъ мирътъ и отъ безопасностѣтъ. Азъ желая щото, съ едно устройство припознато отъ васъ за необходимо, да дадете на властѣтъ, които вы сами поставихте лани, силѣтъ, отъ които ся нуждае та за да изпълнява длъжностѣтъ, които сте и повѣрили. Франция, постоянно възлѣвана отъ распространението на найъ гибелнитѣ поученія, вы иска, напистикъ, да улесните върѣжѣтъ на правителството, което треба да ѝ покровителствува заедно съ васъ, чрезъ мѣрки на благоразуми предвидливостъ, въ временнитѣ періодѣ на опредѣленото положение, което дадохте на Францію, и да ѝ оздравите правилното служеніе на публичнитѣ власти. Върху тѣя толкова важны въпроси, съ които наскоро ще ся занимаете, азъ ся надѣя чи вый ще ся споразумѣте помежду си. Въ всякій случай, и азъ самъ не ся отказвамъ отъ отговорностѣтъ, която ми ся пада, а и посредничеството на правителството ми не ще ми липса. Отъ днесъ още обаче азъ искамъ да ви кажа какъ разумявамъ длъжноститѣ си спрямо народното събрание и спрямо Францію. Азъ не приехъ властѣтъ съ цѣлъ да улесня нѣкоя партия въ стремленіята ѝ; моята длъжностъ е да ся грижа за защитѣтъ на обществото и за народното ни въстановленіе. Азъ призовавамъ при себе си на помощъ, безъ никаквъ исключителенъ духъ, всичкитѣ благонамѣренны човѣци, всички оны, на които личнитѣ предпочитанія падатъ предъ нуждитѣ на настоящето, предъ святото дѣло на отечеството. Азъ горещо желая щото всякій единъ отъ тѣхъ да не откаже помощѣтъ си; искамъ това въ името на Францію, на които спасеніето и величіето ми сѣ единственната грижа. Въ всякій случай, нищо не ще ми обезсърчи въ изпълненіето на длъжностѣтъ ми. На 20 Ноемврий 1873, въ интересѣтъ на мирѣтъ, на редѣтъ и на публичнѣтъ безопасностъ, вый ми повѣрихте за седемъ години изпълнителнѣтъ власть. Сжщитѣ интересъ ми налага длъжностѣтъ да не остава, като бѣглецъ, мѣстото на което ми сами поставихте, и да го занема до послѣднитѣ день съ една непоколебимѣтъ твърдостъ и съ едно добросъвестно уваженіе къмъ законитѣ».

РОССІЯ. — Въ преминѣлѣтъ брой споменѣхъ нѣщо за единъ статіѣ, който е обнародвалъ Лондонскій Таймсъ за владѣніята и за завоеваніята на Россію въ сѣрбнѣ Азію, особенно за властѣтъ, които упражнява тя сега въ Хивѣ. Като казва чи и тази послѣдната страна рано или късно ще претърпи участѣтъ на толкова други азиатски княжества и области — частъ днесъ отъ пространнѣтъ русскѣ имперіи, лондонскій листъ свѣршва статіѣтъ си съ слѣдующитѣ размышления: «Англія е, казва, въ състояние да гледа безъ никаквъ боязнь на това положеніе. Щастіе голямо е наистинѣ чи страхѣтъ на Англичанѣтъ отъ страна на Россію ся преобрѣна днесъ неуспѣтно на единъ трезвеннѣкъ и благоразумнѣкъ предосторожность. Всеобщитѣ нѣкогашенъ страхъ, ужасно преувеличенъ, ся изтъкува днесъ твърдѣ лесно. Той бѣшеся породилъ отъ ненадѣйнитѣ и внезапнитѣ входѣ, въ краятъ на миналитѣ вѣтъ, на Россію въ числото на европейскитѣ сили. Третьото раздѣленіе на Полшѣ въведе внезапно въ нѣдрата на европейскѣтъ политикѣ единъ исполненскѣ държавѣ. Боязливитѣ обезпокоители не сѣ скудни, въ нашето время, но благодаримитѣ и практикескитѣ людѣ ще ся задоволятъ просто да разедятъ хладнокрѣвно върху послѣдствіята, които може да има върхъ бѣдѣщѣтъ сѣдѣннѣкъ на сѣрбнѣ Азію свалѣніето на хивскійтъ князь отъ слабѣтъ му и сега еще престолѣ. Исторіята на Индію ни дава доста примѣры въ този случай за да можемъ да утвърдимъ безъ никаквъ народенъ фанатизмъ чи англіеската власть, която замѣсти властѣтъ на туземнитѣ князове, е едно благословеніе за житѣ-

литѣ на Индію. Като оставимъ на странѣ всякъ предразсѣдѣтъ и всякъ завистъ, нека припознаемъ съ всякъ искренность чи и руското управление, като найбѣсти достопаеченно недостоинство на князѣтъ на Хивѣ, ще бѣде едно благодареніе за мѣстнитѣ народонаселенія. Русската държава, въ управленіето на подвластнитѣ ѝ страны, представлява нѣкои си чѣрти, които не вдѣхаватъ почти никаквы симпатіи на Англичанѣтъ, но тя пакъ има други преимущества, които не можемъ да не одобримъ. Едно събитіе, въпрочемъ, преобладава тука всичкитѣ други, то е, чи Россія е европейска държава; чи, като такава, тя стои по горѣ отъ всяко правителство въ сѣрбнѣ Азію. Събитіята, които привлекоха сѣвернѣкъ Имперію въ народнитѣ кругѣ на Европѣ, ѝ придадоха въ сжщото время и една частъ отъ нашѣтъ цивилизация. Установленіето на силѣтъ ѝ помежду азиатскитѣ народы не може да бѣде освѣтъ полезно на тѣя народы. Това еднакво желаятъ както Англія така и цѣла Европа. Европейското положение на Россію ѝ налага длъжностѣ съотѣвѣствующи на рольѣтъ ѝ, и колнитѣ не предлежи ни за угроженія ни за нападенія, цивилизованнытъ святъ ще предпочете всякога да има да расправя въ Туркестанѣ не съ единъ полудивъ и слѣпъ силѣ, но съ едно правителство, на което не е стрѣнитѣ гласѣтъ на европейскитѣ събиты».

— Прочитами въ Англемейне Цайтунгъ: «Новото съчиненіе на г-на Линдхамъ върху Россію въ лѣто 1873 описва животно промышленнитѣ и економическитѣ напредѣкъ, който ся е извършилъ въ пространнѣтъ русскѣ имперіи, и дава едно пълно попятіе за положеніето на днешнѣтъ ѝ образование. Извънредното участіе, което Русситѣ зеха въ всемирното изложение на Вѣнѣ, и голямото разнообразіе на първитѣ имъ вещицѣ хвърлятъ една новѣ свѣтлинѣ върху този народъ, който преди малко время бѣше исключенъ отъ цивилизациятъ, но който днесъ е оздравѣлъ за бѣдѣщето си, свободенъ и, слѣдователно, силенъ чрезъ трудѣтъ си. Истина е чи нѣкои си чѣрти отъ народнитѣ русскіи животѣ, както поне излиза отъ статистическитѣ даденны, сѣ не до толкова пріятны; тѣй, напирѣтъ, първостепеннитѣ училища, които сѣ основата на публичното въспитаніе, не ся поддържатъ както треба и сѣ недостатѣчны по числото си, тѣй щото, върху десѣтъ хиляды Руссы, само 150 ходятъ въ училищата. Отъ другѣ странѣ има шестъ кръжмы върхъ едно училище. Но стига човѣкъ да хвърли единъ погледъ върхъ странницѣтъ, които ся отнасятъ до чуднитѣ напредѣкъ на русскѣтъ промышленность, до развитіето на телеграфическитѣ ѝ линіи и на желѣзнитѣ ѝ нѣтица, до немовѣрното напредуваніе на износнѣтъ трговіѣ, до всеобщѣтъ дѣятельность за много важны вътрѣшни преобразования: стига само човѣкъ да сравни днешнѣтъ Россію съ Россію каквато е била преди дванадесѣтъ години, и той ще ся убѣди чи тази велика държава има предъ себе си голямо бѣдѣще».

ВЪТРЕШНИ РАБОТЫ.

Румѣнски слухове по Българо-Гръцкѣтъ распрѣкъ.

Въ Букурешъ е починѣло да ся издава преди нѣколко дни едно църковно периодическо списаніе, което ся препорѣчва отъ выцитѣ не само за важностѣтъ му, за превъсходното му съчиненіе, за изряднитѣ изборѣ на членовѣтъ му, и за християнскитѣ дѣла, които владѣтъ въ тѣя членове, но еше и за хубовитѣ му отпечатванія. Въ вторитѣ брой на това Списаніе ся обнародва една статія за единъ проектъ, произходящъ узѣкъ отъ вселенскитѣ патриархѣ, за окончателното рѣшеніе на българскитѣ въпроси. Понеже редакціята на Списаніето, като обнародва този проектъ, не забѣлява отъ кадѣ ѝ ся е доставилъ той, то навярно и основно може човѣкъ да заключи чи той е свѣтъкъ безосновенъ и нещастенъ, а измамнѣренъ е просто отъ нѣкой си любитель на странни по любопытны новини. За любопытство, проче, на нашитѣ читатели, еше и за да ги доверимъ въ знаніе на всичко що ся пише за насъ, превеждаме и ний въ статіѣтъ на листѣтъ си този проектъ, като му отдаваме, отъ другѣ странѣ, онакъ стойность, която заслужаватъ всичкитѣ подобны документи. Преди да го помпистѣмъ обаче считамъ за добро да преведемъ тука бѣльокитѣ, съ които придружава обнародваніето на този проектъ грѣцкитѣ вѣстѣ «Византисъ»:

«Преди да обнародваме този проектъ, казва грѣцкитѣ листѣ, който го такожде зима отъ реченното периодическо Списаніе, ний сътохмы за нашѣ длъжностъ да земнемъ точны и званичны свѣдѣнія за съдържаніето му, като да можемъ съ този начинъ да освѣтимъ нашитѣ читатели и нашѣтъ публичъ въобще. Отъ тѣя свѣ-

дѣнія излиза чи новинитѣ, изложени, въ на проектъ, въ румѣнското периодическо списаніе, новини, които, въпрочемъ, и то сѣмъ, родва просто като слухове, нѣматъ никакво новѣ и ся чѣта измислица на единъ погледъ, който е повскалъ да сътвори отъ нищо сѣмъ за да привлече интересѣтъ на публичнѣтъ, това, намъ ся заповѣда да явимъ чи Вѣстѣ Чръква нѣма никакво знаніе отъ подобны вѣсти и чи, отъ когато ся е назначалъ на вселенскитѣ престолѣ му билети, — отъ г-нѣ Іоакимъ-паша а и до днесъ още е вѣстѣ ся е подигналъ, прѣкъ ний, въ вселенскитѣ българскитѣ и на смѣсенитѣ епархиѣ, за необходимо нужно нѣкое промѣненіе на ковитѣ работы въ оная епархиѣ, на нормалното състояние многообразно въ православното народонаселеніе. Императоръ Правителство, като има присърдце въстаніето на мирѣтъ и на редѣтъ въ кругѣтъ вселенскитѣ престолѣ, бѣшеся погрижѣло до нѣколко время да ся състави една комитѣ за измамнѣваніе на едно по сегодно време на мѣнотитѣ, които представлява сѣмъ положеніе на въпросѣтъ. Но тази правитѣ на мѣрка бѣше зета безъ нѣкое съдѣствіе Великѣтъ Църквѣ, а по пататашнитѣ дѣла на казаннѣтъ комитесѣй видѣся чи сѣ ний по настоящему: (грѣцкитѣ листѣ говорятъ, за смѣсенитѣ оны комитесѣй, щѣше да направи испитѣтъ, и за който доста говорѣхъ преди нѣколко мѣсяци. Въ всичко, продължава грѣцкитѣ листѣ, чи ся заповѣда да опровергнемъ, като лѣтъ съдѣржаніето на проектѣтъ обнародванъ въ мѣсяското списаніе, мислитѣ обаче чи умѣтворювамы любопытството на читателѣтъ помѣстѣмы писанното въ това списаніе за занитѣтъ проектъ». Това пише Византисъ този предметъ: ето пакъ вѣща що е станѣло на църковното румѣнско списаніе:

«Негово Всесвятѣшество вселенскитѣ патриархъ Іоакимъ II, съ свѣтитѣ си Синодѣ, сѣнима съ съчиненіето на единъ проектъ сѣтителенъ до въпросѣтъ на Българскѣтъ Църква, за да стане примиреніето възмѣно въ изработваніето на новитѣтъ проектъ, зели въ вниманіе както проектѣтъ, които начертаны, за Българскѣтъ Църква, отъ архіерѣтъ Григоріа VI и Антима VI, така и ператорскитѣ ферманѣ, чрезъ които ся предава Българскѣтъ Църква въ управление на епархиѣ и въ членове (израженіе тѣмничко, но тѣй сѣ грѣцкитѣ преводѣ Р.) Като е ималъ предъ горнитѣ документи, сѣмашнитѣ проектъ излага: 1) чи нѣмѣшнитѣ Българскіи Екзархъ Блаженство Г-нѣ Антимъ, съ всичкитѣ епископи архіерѣи, които сѣ паднали подъ аманѣ на Патриаршѣтъ въ лѣто 1872, ще поимъ прошѣ, получаючи изново архіерѣскитѣ само слѣдъ нѣкои си опростителны формалитѣтъ отъ странѣ на патриаршѣтъ. 2) Н. Бл. Г-нѣ тимъ ще сложѣ самъ отъ себе чинѣтъ ексархъ на Българскѣтъ Църква, а слѣдъ въ десѣтъдневно расканіе всичкитѣ Българскіи епископи първенцитѣ на народѣтъ, ще ся призовѣ Цариградъ да избере бѣдѣщитѣ Екзархъ между митрополитѣтъ въ българскитѣ епархиѣ, които ексархъ ще ся припознае отъ патриархъ. 3) Колкото ся относно до вѣдомството на хитѣ опредѣлява ся щото въ епархиѣтъ, въ множеството ще състои отъ 2/3 Българскіи, назначаватъ Българе архіерѣи, а въ другѣ Гръцы. При всичко това въ епархиѣтъ, въ меншенството ще е грѣцко или българскѣ архіерѣи, а единъ почетенъ (титляръ) архіерѣи за народонаселеніето, което състои въ меншенството. Епархиѣтъ, които сѣ насъ отъ Сърби, оставатъ подъ вѣдомството на градскѣтъ патриаршѣ. 4) Българската Епархиѣ съ свѣтитѣ си синодѣ ще ся има сѣщето въ Търново, като остава само Екзархъ свободенъ да ходи въ Цариградъ за своѣ ковитѣ работы, а въ всичкото разстояние въ биваніето му въ столицѣтъ на Държавѣтъ ся насладѣва съ всичкитѣ привилегіи, иматъ патриарсѣтъ Александрийскій, Антиохійскій и Іерусалимскій. 5) Църквата на Св. Свѣтъ въ Цариградъ ще остане подъ вѣдомството на сархѣтъ, който ще му служи за мѣстопочивнѣ; а новата епархиѣ, въ Търново, сѣмъ една неразборѣ, сѣмъ съграждѣна Цариградъ (отдѣленіе галата!) ще е вѣдомството на цариградскитѣ патриархѣ, и ще ся опредѣляватъ всякога служители отъ царскѣ проповѣденіе. 6) Българскитѣ Екзархѣи ще плаща на патриаршѣтъ едно количество отъ пари (това само остана! Р.) за обдѣлѣно на тѣзи църкви, което количество, обаче ся опредѣлява всякъ годинѣ съ назаннѣтъ сумнѣи. А патриаршѣята ще имѣшѣла за на Екзархѣитѣ свято Мило. Този проектъ ся представи отъ Патриархѣтъ на мѣнѣштѣ

